

Egységes iskola: a különbözőség esélye

A KOMP-csoport felhívása

A középfokú oktatás tömegessé válásával a magyar iskolarendszer is válaszúthoz érkezett. Magyarországi demográfiai és gazdasági helyzete egyaránt arra ösztönzi a középiskolákat, hogy hovatovább az adott korosztály 75–80%-át befogadják. Ez azzal jár, hogy olyan gyerekek is a középiskolák tanulói lesznek, akik az átlagosnál kevésbé motiváltak a tanulásra, és akiknek iskolai teljesítménye az átlagosnál gyengébb. A kérdés az, mit tud kezdeni a magyar iskolarendszer ezzel a teljesen új helyzettel.

Az egyik út az „elit” és a „tömeg” képzésének éles különválasztása. Ez a folyamat valójában már régen megkezdődött, a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok elterjedésével intézményesült, és már rövid távon is az általános iskola lerombolásával fenyeget. Meggyőződésünk, hogy ez az út a társadalmi és kulturális egyenlőtlenségek végletes kiéleződéséhez vezet, ami egyszerre veszélyezteti a gazdaság adaptivitását és fenyegeti a társadalmi békét.

A másik út olyan iskolák létrehozása, amelyek minden gyermeket befogadnak, és közös fedél alatt biztosítják, hogy valamennyien megkapják a fejlettségükhöz igazodó és a fejlesztésüket biztosító magas szintű oktatást és nevelést. Az ilyen iskolákat nevezik világszerte *komprehenzív iskoláknak*, és nevezzük mi – az újrafogalmazott közoktatási törvény szóhasználatát követve – *egységes iskoláknak*.

A KOMP-csoport az egységes iskolák elterjesztését alapvető társadalom- és oktatáspolitikai feladatnak tartja, ezért a középiskolázás területén egyértelmű prioritást igényel a számára. A feladat világos értelmezése érdekében az alábbiakban összegzi a komprehenzív típusú egységes iskola jellemzőit:

Az egységes iskola – középiskola, amelynek 12 évfolyamos iskola esetében kezdőszakasza is van.

Olyan iskola:

– amely *szelekció nélkül* engedi be falai közé a jelentkező gyerekeket, mert egyaránt célja, hogy a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, kulturális hátrányát csökkentse, valamint hogy biztosítsa az átlagon felüli képességek kibontakozását. Amennyiben – túljelentkezés esetén – mégis előnyt biztosít némelyeknek, ez csak a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek javára történhet;

– amelynek pedagógiai alapelve a *mozgékony belső differenciálás*, mert célja, hogy mindenkinek azt nyújtsa, amire éppen szüksége van, ezért nem sorolja mereven elkülönülő teljesítménycsoportokba tanulóit. Tanulócsoportjainak tipikus szerveződési elve a *heterogenitás*;

– amelyben a tanulás szervezésének alapvető formája nem a frontális, hanem a *csoportos és az egyéni munka*, mert ez teszi lehetővé a belső differenciálást, és mert az együttműködés megtanulása maga is oktatási-nevelési cél;

– amely kész befogadni *fogyatékos, sérült, eltérő fejlődésű* gyermekeket is, mert célja, hogy elősegítse a társadalomba való beilleszkedésüket, és hogy az együttélés természetes közegében minden tanulóját együttműködésre, szolidaritásra, kölcsönös segítségnyújtásra nevelje;

– amely – a Nemzeti Alaptantervben rögzített előírások tiszteletben tartása mellett – minden tanulónak biztosítja a saját *képzési tartalmainak meghatározásában való részvételt*: választási lehetőségeket a tanórán és választható tantárgyakat a képzési folyamatban;

– amelytől *idegen a buktatás gyakorlata*, mert a kudarccal kapcsolatban preventív stratégiát folytat. Az első négy évfolyamon csak a szülő kifejezett kérésére engedélyezi az osztályismétlést, és az 5–10. évfolyamon is csak kivételes esetekben, *általánosan* gyenge tanulmányi teljesítmény esetén, amennyiben a tanuló fejlesztése érdekében ez látszik a legmegfelelőbb megoldásnak;

– amely a jelenlegi osztályozásnál *áryaltabb* (pl. szöveges, vagy tantárgyanként több érdemjeggyel történő) *értékelést alkalmaz*, mert az egyéni teljesítmények és értékek világosabb megjelenítésére törekszik;

– amely alapfeladatai közt tartja számon, hogy a *szabadidő* eltöltéséhez is változatos lehetőségeket biztosítson;

– amely mindennapi életét úgy szervezi meg, hogy az gyermeknek és felnőttnek egyaránt *érzelmi biztonságot* nyújtson;

– amely tág teret biztosít a *tanulói és szülői részvételnek* az iskola életének megszervezésében;

– amely a 10. évfolyam után – többnyire más iskolákkal együttműködve – *eltérő tanulási-képzési lehetőségeket* biztosít diákjai számára, és biztosítja annak feltételeit, hogy tanulói közül *minél többen tegyenek érettségit*.

Az egységes iskola megteremtése a mai közoktatás-politika legfontosabb feladata.

A KOMP-csoportba tömörült fejlesztő pedagógusok ezért felhívással fordulnak:

– a *döntéshozókhoz, az oktatás irányítóihoz*, hogy a rendelkezésre álló anyagi és szellemi erőforrásokat koncentrálják az *egységes iskolák* hálózatának kiépítésére, továbbá hogy jogi eszközökkel is törekedjenek az 1–10. évfolyam alapjaiban egysé-

ges jellegének megőrzésére, a korai szelekció visszaszorítására;

– az *iskolafenntartókhoz*, hogy kiemelten támogassák azokat az iskolákat, amelyek magukat *egységes iskolává* kívánják fejleszteni;

– a *pedagógusokhoz, az iskolák igazgatóihoz*, hogy szervezzenek vitákat tantesületükben az *egységes iskoláról*, törekedjenek a megvalósításához szükséges pedagógiai kultúra elsajátítására;

– a *szülőkhez*, hogy ne nyugodjanak bele az őket hátrányosan érintő iskolai szelekcióba: igényeljék az *egységes iskolák* kialakítását.

A KOMP-csoport várja azon iskolák és egyéb intézmények, valamint magánszemélyek jelentkezését, akik nyilvánosan csatlakozni kívánnak a fenti felhíváshoz. Vállalja, hogy időről-időre közzéteszi a jelentkezők nevét, és megszervezi együttműködésük közösen elhatározott formáit és alkalmait.

A jelentkezéseket az alábbi címre kérjük postázni:

Országos Közoktatási Intézet
KOMP-csoport

1051 Budapest, Dorottya u. 8.

Postacím: 1364 Budapest, Pf. 120.

*Arató László
Hortobágyi Katalin
Knausz Imre
Loránd Ferenc
Nahalka István
Orosz Sándorné
Pála Károly
Petőné Mérai Julianna
Radnainé Szendrei Julianna
Trencsényi László
Várnai Andrásné
Wagner Éva*